Лингвистикалық философия · 7-дәріс

Людвиг Витгенштейн: логикалық суреттен тілдік ойындарға

Дәріскер: Кузембекова Ж.Ж. PhD, қауымдастырылған профессор

Тілдің екі философиялық перспективасы

Перспектива	Нені зерттейді	Докторанттың міндеті
Ерте Витгенштейн	Тіл әлемді логикалық форма арқылы бейнелейді.	Ұғымды анықтау, позицияларды салыстыру және оларға тілдік материал негізінде баға беру.
Кейінгі Витгенштейн	Мағына қолдану, ережелер және өмір нысандары арқылы зерттеледі.	

Екі перспектива бір зерттеу сұрағын қоюдың әртүрлі тәсілдерін береді.

Ерте Витгенштейн

Tractatus: тіл — логикалық бейне

Зерттеу объектісі

Түсіндіруді қажет ететін құбылыс.

Теориялық ұғым

Түсіндіру арқылы құрылатын құрал.

Дәлел түрі

Балама нұсқаны салыстырып, тәсілді нақты деректерде бағалау әдісі.

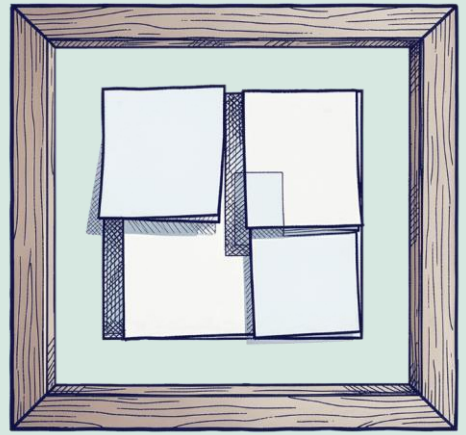

Тіл әлемді сәйкестік формасы арқылы көрсетеді.

Кейінгі Витгенштейн

Philosophical Investigations: мағына — қолданыс

Сұрақтың ауысуы

Көрінісі дерексіз тілдік формадан оның жағдаяттағы атқаратын рөліне қарай ауысады.

Қолдану практикасы

Тілдік бірлік мағынасын тек аударма баламасы арқылы емес, практикада алады.

Интерпретация тәртібі

Деректер, интерпретация және оның алғышарттары бөлек көрсетілуі тиіс.

Практика және әлеуметтік норма

Тіл ойындары және өмір формалары

Сөз нақты практикалар, нормалар және әлеуметтік жағдайлар аясында әрекет етеді.

Бір түрдегі айтылым әртүрлі контексттерде түрлі қызмет атқара алады.

Мағына сөз әрекет ететін практикамен бірге өзгереді.

Философиялық талдау тілдік деректерді сипаттауды теорияның шекаралары туралы сұрақпен байланыстырады.

Жеке тіл: мағынаның шекарасы қай жерде өтеді?

Жеке тіл мәселесі мағынаның қоғамдық қолдану ережелерінен тыс өмір сүре алатынын тексереді.

Гипотетикалық жағдай

Бір сөйлем

Екі контексте түрлі интерпретацияға ие болады.

Салыстыру

Екі түсіндіру

Сөйлем формасы ↔ коммуникативтік жағдай.

Деректерге қойылатын сұрақ

Қандай деректер қорытындыны жоққа шығара алады?

Мағына шекарасы

Қоғамдық қолдану ережелері ме, әлде тәуелсіз форма ма?

Теориядан диссертациялық сұраққа дейін

Тәсіл	Негіз	Нені салыстыру керек
Формальді-талдамалық	Логикалық форма және шындық шарттары.	Диалог, жағдай және әлеуметтік норма.
Қолдануға бағытталған	Диалог, жағдай және әлеуметтік норма.	

01

Әдебиетке шолу

02

Ұғымдарды операционализациялау

03

Корпусты/сұхбаттарды іріктеу

04

Талдау

05

Контрмысалдар

06

Қорытындының шекаралары

Қорытынды: нақты анықтамалар, позицияларды адал салыстыру және деректермен дәлелдеу.

Ұсынылатын ғылыми әдебиеттер

- Searle, J. R. (1969). Speech Acts.
- Gadamer, H.-G. (1960). Wahrheit und Methode.
- Grice, H. P. (1975). Logic and Conversation.